

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 22.10.2009
COM(2009) 558 konč.

POROČILO KOMISIJE

**Letno poročilo o dejavnostih Evropske unije na področju raziskav in tehnološkega
razvoja v letu 2008**

{SEC(2009)1380}

1. UVOD

To letno poročilo zajema dosežke in dejavnosti v letu 2008. Pripravljeno je bilo v skladu s členom 173¹ Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti.

To poročilo spremlja delovni dokument služb Komisije, v katerem so na voljo podrobnejše poročilo in statistični podatki. Glavna poglavja zadevajo dejavnosti in rezultate, dosežene v letu 2008, ter usmeritve dejavnosti na področju raziskav in tehnološkega razvoja (RTR) v državah članicah Evropske unije (EU).

2. RAZVOJ POLITIKE: EVROPSKI RAZISKOVALNI PROSTOR (ERP)

Raziskave so bile osrednja točka lizbonske strategije vse od začetka njenega izvajanja v letu 2000. Raziskovalna politika Skupnosti je temelj konkurenčnosti evropske industrije in podpira razvoj drugih politik Skupnosti, zato je to področje bistveno pri iskanju ustreznih rešitev za izzive, s katerimi se sooča Evropa. Z uspešnim zaključkom drugega leta izvajanja sedmega okvirnega programa (7OP) in nadaljnjim napredkom pri uresničitvi Evropskega raziskovalnega prostora je raziskovalna politika Skupnosti dosegla svoje splošne cilje.

Osnovni cilj raziskovalne politike Skupnosti je še vedno prizadevanje za večjo raziskovalno odličnost in okrepljeno družbeno-ekonomsko pomembnost s povečevanjem odprtosti in privlačnosti ERP pri uresničevanju pete svobode (tj. prostega pretoka znanja), poglobljanjem mednarodnega sodelovanja na področju znanosti in tehnologije ter vzpostavljanjem tesnejših odnosov s sosednjimi državami. Vzpostavljanje strateških odnosov z državami članicami ostaja eno od osnovnih sredstev za doseganje teh ciljev.

Nezadostno vlaganje v raziskave in nezmožnost razvoja raziskovalnega sistema svetovne razsežnosti v Evropi bosta močno obremenila prihodnje generacije in ogrozila našo blaginjo. Statistični podatki o naložbah v raziskave in razvoj (R&R)² prikazujejo stalno vrzel med EU in ZDA, pri čemer je intenzivnost naložb v R&R v EU ustaljena na 1,84 % bruto domačega proizvoda (BDP), kar je precej pod ravno 2,61 % v ZDA.

Nadaljnje povečevanje javnih naložb v R&R je zlasti pomembno v okviru finančne in gospodarske krize, saj lahko učinkuje proticiklično v obdobju, ko so zasebni proračuni za raziskave in razvoj preobremenjeni. Istočasno bi morali oblikovalci politike zagotoviti, da se zasebne naložbe v R&R ne izpodrivajo ter da je izkrivljanje konkurence prek javnih izdatkov za R&R kar najmanjše. Čeprav je učinek trenutnega gospodarskega upada težko predvideti, ostaja strukturna reforma politike na področju raziskav in razvoja odločilna pri blažitvi učinkov krize in krejitvi oživitve. Raziskave in razvoj so bili torej bistveni elementi svežnja za oživitev gospodarstva, ki ga je Evropski svet sprejel decembra 2008. Zlasti je Komisija predlagala začetek treh glavnih javno-zasebnih partnerstev v avtomobilskem sektorju („evropska pobuda za zelene avtomobile“), v gradbenem sektorju („evropska pobuda za

¹ „Komisija na začetku vsakega leta pošlje Evropskemu parlamentu in Svetu poročilo. Poročilo zajema informacije o raziskovalnih in tehnološko-razvojnih dejavnostih ter o razširjanju njihovih rezultatov v predhodnem letu, pa tudi delovni program za tekoče leto.“

² Glej http://ec.europa.eu/research/era/pdf/key-figures-report2008-2009_en.pdf

energetsko učinkovite stavbe“) in povečanje uporabe tehnologij v proizvodnji (pobuda „tovarne prihodnosti“)³.

Svet za konkurenčnost je 30. maja 2008 začel ljubljanski proces, katerega glavni cilj je izboljšanje izvajanja raziskovalne politike v EU in s tem napredovanje pri uresničevanju ERP⁴. Ustvarja okvir za močno udeležbo vseh pomembnih raziskovalnih ustanov pri izvajanju petih posebnih političnih pobud ERP, ki so se začele izvajati leta 2008 (glej točko 3.1).

Dolgoročno vizijo ERP za leto 2020 je Svet za konkurenčnost sprejel 2. decembra 2008⁵. Ta vizija, ki predstavlja ključno referenco za opredelitev prihodnjih ukrepov, načrtuje do leta 2020 popolnoma razvit ERP, v katerem so na osnovi optimalne znanstvene konkurence, sodelovanja in usklajevanja zagotovljene privlačne razmere za raziskave in vlaganje v sektorje z visoko stopnjo raziskav in razvoja v Evropi.

Uresničitev „pete svobode“, kakor jo je predlagal Evropski svet marca 2008⁶, je osrednji element vizije ERP. Peta svoboda predvideva prosti pretok raziskovalcev, znanstvenega znanja in tehnologije po vsej Evropi. V zvezi s tem sta ključnega pomena odstranitev ovir in oblikovanje novih pobud za spodbujanje tega pretoka, vključno s preučitvijo tistih vidikov različnih politik Skupnosti, ki vplivajo na raziskave in znanje.

3. DEJAVNOSTI EU NA PODROČJU RAZISKAV IN TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA

3.1 Dosežki politike

Evropski svet je na spomladanskem zasedanju leta 2008 začel izvajati drugi krog prenovljene lizbonske strategije ter ponovno potrdil, da raziskave in znanje tvorijo eno od štirih prednostnih nalog⁶. Nadaljnji napredek pri doseganju cilja intenzivnosti pomoči na področju raziskav in razvoja v EU ter uresničevanje ERP sta bila izrecno opredeljena kot področji okrepljenega delovanja.

Ljubljanski proces zagotavlja okvir za povezovanje politične obveze na visoki ravni in celovitega vodenja ERP z dejanskim napredkom s skupnimi ukrepi in trajnostnim partnerstvom med državami članicami, Komisijo in ustreznimi raziskovalnimi ustanovami. Po razpravi in posvetovanju zainteresiranih strani glede zelene knjige o ERP iz leta 2007⁷ se je v zvezi s tem leta 2008 začelo izvajati pet pobud ERP:

- da bi pospešili uresničitev dejanskega trga dela za raziskovalce, je bilo sprejeto sporočilo „Boljše poklicne možnosti in večja mobilnost: evropsko partnerstvo za raziskovalce“⁸. Postopek njegove izvedbe se je že začel;
- za učinkovitejše izkoriščanje javno financiranih rezultatov raziskav je Komisija sprejela priporočilo in kodeks ravnanja za univerze in druge javne raziskovalne organizacije (JRO) glede upravljanja intelektualne lastnine pri dejavnostih prenosa znanja⁹. Kot podpora pri

³ COM(2008) 800.

⁴ Glej dok. 10231/08.

⁵ Glej dok. 16767/08.

⁶ Glej dok. 7652/1/08.

⁷ COM(2007) 161.

⁸ COM(2008) 317.

⁹ Priporočilo Komisije C(2008) 1329.

izvajanju priporočila in kodeksa ravnanja sta bila ustanovljena delovna skupina Odbora za znanstvene in tehnološke raziskave EU (CREST)¹⁰ ter ustrezen forum;

- sprejeto je bilo sporočilo o skupnem načrtovanju¹¹ javnih raziskovalnih programov. Pod pokroviteljstvom Sveta je bila ustanovljena Skupina na visoki ravni za skupno načrtovanje (GPC), ki naj bi izbirala teme. Delo za razvoj skupne pobude na področju nevrodegenerativnih bolezni, zlasti Alzheimerjeve („Alzheimerjeva pobuda“), poteka pod vodstvom držav članic;
- Komisija je sprejela priporočilo za pravni okvir evropske raziskovalne infrastrukture¹². Cilj je zagotoviti prilagojen pravni okvir, ki bi državam članicam olajšal skupno oblikovanje in vodenje obsežne evropske raziskovalne infrastrukture;
- sprejet je bil „Strateški evropski okvir za mednarodno sodelovanje na področju znanosti in tehnologije“, ki poudarja nujnost razvoja partnerstva med državami članicami in Komisijo, da bi se okrepila usklajevanje in ustvarjanje sinergije pri sodelovanju z drugimi državami sveta¹³ v znanosti in tehnologiji. Vse večje število globalnih izzivov povečuje potrebo po novem pristopu k mednarodnemu sodelovanju v znanosti in tehnologiji, kakor je bilo poudarjeno v sporočilu.

Evropski svet je junija odločil, da se v Budimpešti ustanovi sedež Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT), tj. pobuda, namenjena boljšemu povezovanju treh točk trikotnika znanja, in sicer raziskav, izobraževanja in inovacij. Osemnajst predstavnikov raziskovalnega sektorja, visokega šolstva in podjetij je bilo imenovanih za člane upravnega odbora. Prve skupnosti znanja in inovacij (SZI) bodo izbrane in uvedene do konca leta 2009.

Leta 2008 so evropske tehnološke platforme (ETP)¹⁴ prevzele cilj Komisije glede izvajanja različnih oblik obsežnih javno-zasebnih partnerstev: pripomogle so k razmahu skupnih tehnoloških pobud (STP), prispevale k industrijskim pobudam v okviru strateškega načrta za energetske tehnologije (SNET)¹⁵ in pomagale oblikovati javno-zasebno partnerstvo v sklopu svežnja za oživitve gospodarstva¹⁶, kakor je navedeno zgoraj. Številne ETP so presegle svoje raziskovalne programe s sodelovanjem pri pobudi o vodilnih trgih¹⁷.

Obstoječi instrumenti za sodelovanje v 7OP, kot so pobude iz člena 169 in STP¹⁸, so se v letu 2008 nadalje razvijali. Komisija je sprejela predlog o skupnem evropskem metrološkem raziskovalnem programu iz člena 169¹⁹, sklenjen je bil sporazum glede pobude „Podpora iz okolja pri samostojnem življenju“²⁰ in glede pobude „EUROSTARS“²¹. Po sprejetju uredb, s

¹⁰ Glej <http://www.consilium.europa.eu/crest>

¹¹ COM(2008) 468.

¹² COM(2008) 467.

¹³ COM(2008) 588.

¹⁴ Glej <http://cordis.europa.eu/technology-platforms/>

¹⁵ COM(2007) 723.

¹⁶ COM(2008) 800.

¹⁷ Glej <http://ec.europa.eu/enterprise/leadmarket/leadmarket.htm>

¹⁸ STP so javno-zasebna partnerstva v industrijskih raziskavah na evropski ravni, vzpostavljena na podlagi člena 171 Pogodbe.

¹⁹ COM(2008) 814.

²⁰ UL L 201, 30.7.2008, str. 49.

²¹ UL L 201, 30.7.2008, str. 58.

katerimi so se vzpostavile prve štiri STP²² v letu 2007, je Svet leta 2008 sprejel peto uredbo o STP za gorivne celice in vodik²³. Vseh pet STP je začelo delovati leta 2008. Delovni dokument služb Komisije, ki spremlja to letno poročilo, vsebuje statistične podatke o dejavnostih štirih STP, ustanovljenih leta 2007, v letu 2008. To je prvo poročanje o dosežkih teh STP, kakor zahteva člen 11(1) ustreznih uredb Sveta.

Sklad za financiranje na osnovi delitve tveganja (SFDT) ponuja posojila za naložbe v raziskave, razvoj in inovacije ob podpori 7OP. 7OP bo k temu programu prispeval do 1 milijarde EUR, kar bo skupaj z enakim prispevkom Evropske investicijske banke (EIB) omogočilo posojila v skupni vrednosti 8–12 milijard EUR. Leta 2008 je EIB s SFDT podpisala 16 kreditnih poslov v obsegu 1 020 milijonov EUR. Od začetka financiranja v juliju 2007 je skupna vrednost posojil, podpisanih v okviru SFDT, dosegla 1 480 milijonov EUR za obdobje 2007–2008.

Treba je poudariti, da je Svet decembra 2008 odobril ustanovitev evropskega instrumenta za čisti prevoz v sklopu EIB, da bi se podprle naložbe v raziskave in razvoj ter inovacije na področju zmanjšanja emisij in energetske učinkovitosti v evropskem prometnem sektorju. Evropski instrument za čisti prevoz bo dosegel višino 4 milijard EUR na leto, zadeva pa avtomobilsko, železniško, letalsko in ladjarsko industrijo.

V letu 2008 so bili z Bosno in Hercegovino ter Črno goro podpisani instrumenti o pridružitvi k 7OP. Raziskovalci iz 39 držav (27 držav članic in 12 pridruženih držav) imajo zdaj enake pravice in iste obveznosti pri sodelovanju v raziskovalnih projektih 7OP. Poleg tega je bil leta 2008 sklenjen sporazum o sodelovanju na področju znanosti in tehnologije z Egiptom, ki se je že prej začasno uporabljal, ter podpisan sporazum o sodelovanju na področju znanosti in tehnologije z Novo Zelandijo, začela pa so se tudi pogajanja glede sporazuma o sodelovanju na področju znanosti in tehnologije z Jordanijo (ES). Poleg tega sta bila sklenjena in sta začela veljati sporazuma o pridružitvi s Švico in Izraelom (ES), ki sta se že prej začasno uporabljala.

Med konferenco o načrtu SET¹⁵ v Parizu je bila ustanovljena evropska zveza organizacij za energetske raziskave (EZOER). Evropska industrijska pobuda načrta SET bo opredelila program za zadevne tehnologije v letu 2009. EZOER bo zagotovila, da bo raziskovalni program pomenil kontinuiteto in močno inovativno osnovo za pobude.

Tri sporočila²⁴, ki se nanašajo na področje IKT, podajajo celovito strategijo za raziskave in inovacije na področju IKT v EU. Strategija temelji na uspehih in izkušnjah, ki izhajajo iz dejavnosti IKT v okvirnem programu.

Sporočila predlagajo ukrepe, ki združujejo zagon ponudb in povpraševanja glede inovacij in javnih naročil za raziskave in razvoj ter javno-zasebna partnerstva, predvsem za usmerjanje razvoja prihodnosti interneta. Predlagajo tudi konkretne ukrepe za preprečitev drobitve prizadevanj za raziskave in razvoj na področju IKT, za učinkovitejše usklajevanje teh prizadevanj in po potrebi združitvev sredstev.

²² Prve štiri STP so: Inovativna zdravila (Uredba Sveta 2008/73/ES, <http://imi.europa.eu>), Čisto nebo (Uredba Sveta 2008/71/ES, <http://www.cleansky.eu>), ARTEMIS (Uredba Sveta 2008/74/ES, <http://www.artemis-ju.eu>) in ENIAC (Uredba Sveta 2008/72/ES, www.eniac.eu).

²³ Uredba Sveta 2008/521/ES z dne 30. maja 2008, <http://ec.europa.eu/research/fch>.

²⁴ COM(2009) 116; COM(2009) 184; COM(2009) 108.

Sporočilo „Na poti k skladni strategiji za evropski program raziskav v kmetijstvu“²⁵ izpostavlja številne pobude, ki so ključne pri soočanju z novimi izzivi evropskega kmetijstva. Sporočilo²⁶, ki podaja zasnovo evropske strategije za morsko in pomorsko raziskovanje, je bilo prav tako sprejeto v letu 2008.

Strukturni skladi igrajo pomembno vlogo pri podpiranju regij in izvajanju lizbonske strategije. Strateške usmeritve Skupnosti za kohezijsko politiko se vse bolj osredotočajo na lizbonske prednostne naloge, kamor spadajo tudi raziskave. Analiza vseh odobrenih operativnih programov²⁷ kaže, da je skoraj 25 % (86 milijard EUR) skupne vrednosti strukturnih skladov EU v obdobju 2007–2013 predvidenih za raziskave, razvoj in inovacije²⁸.

3.2 Izvajanje okvirnih programov

Sedmi okvirni program (7OP) s skupnim proračunom več kot 50 milijard EUR (proračun 7OP Euratom znaša 2,7 milijarde EUR za 5 let) predstavlja ključno sredstvo za odziv na potrebe Evrope glede delovnih mest, konkurenčnosti in trajnostnega razvoja, za zadovoljitev raziskovalnih potreb drugih politik Skupnosti ter za zagotovitev vodilne vloge v svetovnem gospodarstvu znanja.

Leto 2008 je bilo drugo leto izvajanja 7OP. V odgovor na 55 razpisov za zbiranje predlogov je bilo prejetih skoraj 14 000 predlogov z več kot 72 000 vložniki. Približno 2 500 predlogov je bilo izbranih za financiranje.

V okviru 7OP sta bili ustanovljeni dve izvajalski agenciji. Izvajalska agencija Evropskega raziskovalnega sveta²⁹ je bila ustanovljena za izvajanje posebnega programa „Zamisli“ 7OP. Izvajalska agencija za raziskave³⁰ bo izvajala dele posebnih programov „Sodelovanje“ (teme o vesolju in varnosti), „Zmogljivosti“ (raziskave v korist malim in srednje velikim podjetjem) in „Ljudje“ 7OP ter ponudila splošne podporne storitve³¹ 7OP, kot so sprejemanje/ocenjevanje predlogov, urejanje obvestil o imenovanju ob pomoči strokovnih ocenjevalcev ter pravno in finančno potrjevanje sodelujočih v okvirnem programu.

Deset tem, opredeljenih v programu „Sodelovanje“, odraža ključna področja znanja in tehnologije, na katerih je raziskovalna odličnost zlasti pomembna za izboljšanje sposobnosti Evrope pri soočanju s prihodnjimi izzivi. Skupno je bilo v letu 2008 predloženih 4 619 predlogov, od katerih jih je bilo 787 izbranih za financiranje, pri čemer je skupni zahtevani prispevek Skupnosti znašal več kot 2,8 milijarde EUR. S skupnimi ali usklajenimi razpisi smo si prizadevali povečati število večtematskih dejavnosti in okrepiti sodelovanje s tretjimi državami.

V programu „Zamisli“ je bil prvi razpis za „subvencije za priznane raziskovalce“ objavljen v letu 2008. V okviru tega razpisa je bilo prejetih več kot 2 000 predlogov, od katerih jih je bilo 275 izbranih, pri čemer je skupni zahtevani prispevek Skupnosti znašal skoraj 589 milijonov EUR.

²⁵ COM(2008) 862.

²⁶ COM(2008) 534.

²⁷ Operativni program (OP) predstavlja prednostne naloge države članice (in/ali regij), ki koristi ugodnosti financiranja.

²⁸ Glej http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/index_en.htm

²⁹ Glej <http://erc.europa.eu>

³⁰ Glej <http://ec.europa.eu/research/rea>

³¹ Razen posebnega programa „Zamisli“ in „Euratom“.

Program „Ljudje“ podpira vrsto ukrepov za pospeševanje usposabljanja in povezovanja raziskovalcev v omrežja, poklicnega razvoja, vseživljenjskega učenja ter partnerstva med industrijo in akademskim svetom. V letu 2008 je bilo predloženih 4 563 predlogov, od katerih jih je bilo skoraj 1 200 izbranih.

Program „Zmožljivosti“ je namenjen razvoju najboljših mogočih sredstev in pogojev za raziskovalno skupnost v Evropi. Skupno je bilo za različne dejavnosti programa predloženih 1 659 predlogov in izbranih 281, pri čemer je skupni zahtevani prispevek Skupnosti znašal skoraj 782 milijonov EUR.

Kar zadeva *7OP Euratom*, je bilo predloženih 38 predlogov na področju cepitve jedra in zaščite pred sevanjem, od tega jih je bilo 18 izbranih za financiranje, pri čemer je skupni zahtevani prispevek Skupnosti znašal skoraj 52 milijonov EUR.

Med letom 2008 je *Skupno raziskovalno središče* nadaljevalo z izvajanjem raziskovalnih dejavnosti v skladu s posebnimi programi in s tem prispevalo k izvajanju neposrednih ukrepov 7OP v podporo evropskim oblikovalcem politike.

Med letom 2008 so bile znova preučene smernice glede postopka za pritožbe. Pravila za predložitev predlogov in s tem povezani postopki ocenjevanja, izbiranja in odobritve³² so bili ponovno preučeni tudi glede postopkov etične presoje, obravnavanja varnostno občutljivih ukrepov RTR in točkovanja pri ocenjevanju. Poleg tega so bili v letu 2008 posodobljeni delovni programi³³ za vse posebne programe 7OP. Zagotovljeno je bilo usklajevanje medinstitucionalnih razmerij s Svetom, Evropskim parlamentom, Evropskim ekonomsko-socialnim odborom, Odborom regij ter Odborom za znanstvene in tehnološke raziskave.

V letu 2008 je bilo izvedenih precej izboljšav na podporni infrastrukturi 7OP. Sem spadata prvo polno leto delovanja osrednjega centra za ocenjevanje in uvedba centralnega sistema prijave. Delo se je nadaljevalo tudi v zvezi z razvojem meril za sprejemljivost, po katerih je upravičencem 7OP dovoljeno obračunavati stroške dela na podlagi izračuna povprečnih stroškov dela. Poleg tega je potekalo tudi pripravljalo delo v zvezi z revizijo 60-odstotne prehodne pavšalne stopnje za posredne stroške.

Visoka raven povezovanja s Službo Skupnosti za informacije o raziskavah in razvoju CORDIS (16,4 milijona obiskov)³⁴ in visoka raven razpoložljivosti (97,8 %) sta se potrdili v letu 2008. Vsi razpisi za zbiranje predlogov 7OP so bili objavljeni pravočasno. Raziskava o zadovoljstvu uporabnikov v letu 2008 je pokazala visoko raven zadovoljstva, zlasti z Novicami CORDIS, s spletnimi stranmi 7OP in s storitvami obveščanja po elektronski pošti. Število naročil na *research*eu*³⁵ se je v letu 2008 podvojilo, kar kaže na zanimanje uporabnikov za to publikacijo.

³² Glej http://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/fp7-evrules_en.pdf

³³ Glej http://cordis.europa.eu/fp7/find-doc_en.html#workprogrammes

³⁴ <http://cordis.europa.eu>

³⁵ http://ec.europa.eu/research/research-eu/index_en.html

4. DOSEŽKI V DRŽAVAH ČLANICAH IN IZVAJANJE ODPORTE METODE USKLAJEVANJA

4.1 Odprta metoda usklajevanja v podporo doseganju cilja 3 %

V akcijskem načrtu za doseg cilja 3 %³⁶ je bila odprta metoda usklajevanja (OMU) predstavljena kot pomembno sredstvo za povečanje intenzivnosti naložb v R&R v EU, s čimer bi se do leta 2010 približali cilju 3 % BDP. Odprta metoda usklajevanja je od takrat naprej delovala v letnih cikli. Odbor za znanstvene in tehnološke raziskave je decembra 2007 začel izvajati četrti cikel, ki ustanavlja delovne skupine CREST za univerze, industrijsko vodena središča za usposabljanje, internacionalizacijo R&R ter strokovno pregledovanje mešanice politik za Avstrijo in Bolgarijo³⁷.

Odbor za znanstvene in tehnološke raziskave izvaja tudi letno vajo vzajemnega učenja, ki temelji na nacionalnih programih reform v okviru prenovljene lizbonske strategije. Leta 2008 je bila vaja osredotočena na napredek pri doseganju nacionalnega cilja vlaganja in pri zagotavljanju nacionalnih strategij R&R za uresničevanje Evropskega raziskovalnega prostora.

Program OMC-NET³⁸ je bil razvit za podporo vzajemnemu učenju in dejavnostim za usklajevanje politik, ki jih izvajajo omejene skupine držav članic in/ali njihovih regij v sklopu političnih tem, ki so zanje posebej zanimive. Kot rezultat izvedbe razpisa septembra 2007 je bilo v letu 2008 za financiranje izbranih sedem projektov.

Na posebnem področju kmetijskih raziskav igra Stalni odbor za raziskave v kmetijstvu (SCAR) pomembno vlogo pri omogočanju preprostejšega usklajevanja raziskav v kmetijstvu po vsej Evropi ob tesnem sodelovanju z omrežjem predstavnikov držav članic za bioekonomijo, ki temelji na znanju.

4.2 Usmeritve pri javnih in zasebnih naložbah v raziskave

Intenzivnost naložb v R&R

Intenzivnost naložb v R&R v EU-27, merjena v bruto izdatkih za raziskave in razvoj kot odstotek BDP, je leta 2007 znašala 1,83 %. Čeprav so se dejanski izdatki za R&R v istem obdobju povišali za 19,6 %, je intenzivnost naložb v R&R zaradi ustreznega povečanja BDP ostala enaka.

Za stabilnostjo intenzivnosti naložb v R&R na splošni ravni EU se skriva precej pestrejši razvoj na ravni držav članic. Zlasti se je intenzivnost naložb v R&R v obdobju 2000–2007 povečala v 17 državah članicah. Po drugi strani pa se je v preostalih desetih državah članicah (Belgiji, Bolgariji, Grčiji, Franciji, Luksemburgu, Nizozemski, Poljski, Slovaški, Švedski in Združenem kraljestvu – ki skupaj predstavljajo 47,1 % BDP EU-27) intenzivnost naložb v R&R v obdobju 2000–2007 zmanjšala. Do precejšnjega povečanja intenzivnosti naložb v R&R je prišlo predvsem v državah z nizko intenzivnostjo naložb v R&R, razen v Avstriji, kar kaže, da je rast intenzivnosti naložb v R&R pomenila predvsem približevanje drugim.

³⁶ COM(2003) 226.

³⁷ Glej http://ec.europa.eu/invest-in-research/coordination/coordination01_en.htm

³⁸ Glej http://ec.europa.eu/invest-in-research/coordination/coordination02_en.htm

Od leta 2005 si je vsaka država članica (razen Bolgarije) postavila nacionalni cilj intenzivnosti naložb v R&R. Ti nacionalni cilji se lahko glede na posebno stanje izdatkov za R&R vsake posamezne države članice razlikujejo od skupnega cilja EU, ki znaša 3 %. V diagramu 1 je prikazan napredek, ki so ga posamezne države članice že dosegle v zvezi z zastavljenim ciljem intenzivnosti naložb v R&R (sive barve), in napredek, ki ga je še treba doseči (modre barve), kar pomeni, da si mora veliko držav članic (in EU-27 kot celota) še močno prizadevati za približevanje k zadanim ciljem.

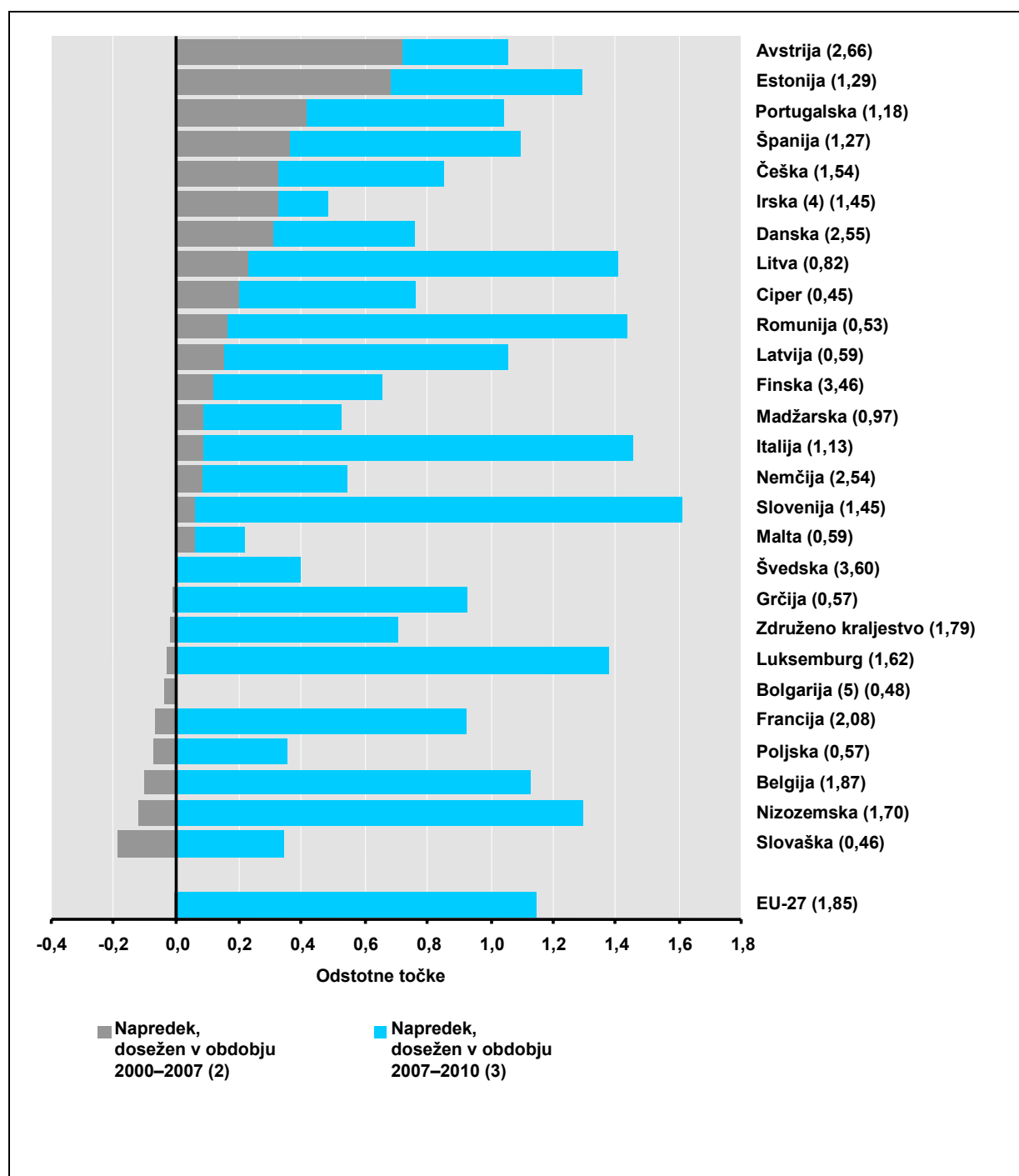
Usmeritve pri vlaganju v R&R³⁹

Naložbe vlade v R&R v obliki odstotka BDP v EU-27 so leta 2005 znašale 0,63 %, leta 2000 pa 0,64 %. Če k tej vrednosti prištejemo sredstva skladov Skupnosti in izpadle davčne prihodke, se vložek vlade v R&R približa ravni naložbe v Združenih državah. Glede skupne intenzivnosti naložb v R&R je podoba na ravni držav članic bolj dinamična. Štirinajst držav članic je v obdobju 2000–2007 povečalo podporo vlade za R&R. Po drugi strani pa je bilo v Nemčiji in Franciji opaziti rahlo zmanjšanje, v Združenem kraljestvu in Italiji pa omejeno povečanje. Dejstvo, da te štiri države članice predstavljajo zelo velik delež celotnega vladnega proračuna za R&R v EU-27, pojasnjuje mirovanje na ravni EU.

Naložbe poslovnega sektorja v R&R so na ravni 1,00 % BDP v EU-27, medtem ko znašajo veliko več v Združenih državah (1,69 % BDP) ter več kot dvakrat več v Južni Koreji (2,43 % BDP) in na Japonskem (2,62 % BDP). Ugotavlja se, da se je zasebno financiranje R&R na Japonskem in v Južni Koreji med letoma 2000 in 2006 močno povečalo, medtem ko se je v Združenih državah v istem obdobju zmanjšalo.

Kar zadeva skupno intenzivnost naložb v R&R, je povečanje naložb gospodarskih podjetij v R&R povezano s približevanjem držav članic, ki začenjajo z nizke ravni. To ni bilo dovolj za povečanje skupnega zasebnega financiranja R&R v EU.

³⁹ R&R se financirajo iz štirih virov: državna podjetja, nacionalna vlada, druga državna sredstva in tujina.

Vir: GD za raziskave

Podatki: Eurostat, države članice

Opombe:

(1) IT: 2006; EE, IE, AT, FI: 2008.

(2) IT: 2000–2006; EE, IE, AT, FI: 2000–2008; EL: 2001–2007; FR, HU, MT: 2004–2007; SE: 2005–2007.

(3) IT: 2006–2010; UK: 2007–2014; FR: 2007–2012; EL: 2007–2015; EE, IE, AT: 2008–2010; FI: 2008–2011.

(4) IE: Cilj intenzivnosti naložb v R&R za leto 2010 je ocenil GD za raziskave.

(5) BG ni določila cilja intenzivnosti naložb v R&R.

Diagram 1: Intenzivnost naložb v R&R – napredek pri približevanju k ciljem za leto 2010 (v odstotnih točkah); v oklepajih: intenzivnost naložb v R&R, 2007 (1)

4.3 Usmeritve v raziskovalnih politikah

Leta 2008 so se nacionalne politike na področju raziskav in razvoja razvijale v kompleksnejše in skladnejše mešanice politik, pri čemer so se številne države članice osredotočile na izvajanje strategij, nekatere druge pa na razvijanje novih. Razširitev obsega strategij in spreminjanje institucionalnih okvirov pri oblikovanju politik na področju raziskav in razvoja sta skladni usmeritvi.

V odgovor na finančno in gospodarsko krizo so države članice uvedle svežnje za oživitev gospodarstva, v katerih so številne države članice poudarile pomembnost R&R, čeprav je pričakovati, da se bodo v nekaterih najbolj prizadetih državah javni proračuni precej znižali, zasebni proračuni pa so obremenjeni. Pri dajanju neposredne pomoči zasebnemu sektorju se veliko držav članic odloči za okrepitev obstoječih davčnih olajšav za R&R.

Skoraj vse države članice se osredotočajo na razvoj visokotehnoloških sektorjev v svojih gospodarstvih. V mnogih državah članicah so določili strateško pomembna znanstvena področja ali industrijske sektorje, v katerih se bo kopičila pomoč. Oblike tega kopičenja so lahko zelo različne: tematski skupni raziskovalni programi, pobude za povezovanje, namenski tematski raziskovalni inštituti ali podpora novim podjetjem, temelječim na tehnologiji (NTBF). Pri novem pristopu, ki se uveljavlja, temelji kopičenje sredstev na družbenih izzivih namesto na raziskovalnih področjih ali industrijskih sektorjih.

Povečevanje kakovosti in učinkovitosti javne raziskovalne podlage ostaja ključni vidik reforme politike R&R v mnogih državah članicah. Glede na to je institucionalno prestrukturiranje javne raziskovalne podlage postopek, ki je v teku in ga v osnovi vodi potreba po zagotovitvi, da lahko javno raziskovanje doseže najvišje standarde v svetovnem merilu.

Pomembno je, da nacionalni oblikovalci politik v svojih nacionalnih politikah izrecno upoštevajo evropsko perspektivo, da bi imeli tako čim več koristi od sinergij in prenosov. Sredstva, ki jih ponuja okvirni program, ostajajo glavna orodja za zagotavljanje usklajevanja med nacionalnimi raziskovalnimi programi. Napredek pri odpiranju nacionalnih raziskovalnih programov je še vedno omejen, čeprav obstaja veliko primerov, ko države članice krepijo dvostransko sodelovanje. Številne države članice so v zadnjih letih začele razvijati programe, ki bi privabili vrhunske raziskovalce iz tujine, kar bi pomenilo dodaten način krepitev njihovih nacionalnih sistemov. Vse države članice dejavno spremljajo in sodelujejo v dejavnostih Evropskega strateškega foruma za raziskovalne infrastrukture in jih v nekaterih primerih dopolnjujejo z razvijanjem nacionalnih programov ali s pridržanjem nacionalnega financiranja za sodelovanje v projektih ESFRI.

5. OBETI ZA PRIHODNOST

Zgoraj navedeni dosežki so odprli pot za leto 2009, tj. tretje leto izvajanja 7OP in leto nadaljnega razvoja ERP.

Po začetku v letu 2008 bo pozornost v letu 2009 usmerjena v izvajanje petih pobud Skupnosti za ERP in v nadaljnje korake k uresničevanju vizije ERP za leto 2020. Naknadno ocenjevanje 6OP, poročilo o napredku 7OP ter revizija Evropskega raziskovalnega sveta (ERC) predstavljajo pomembne mejnike na poti do vmesne ocene 7OP in pregleda finančnega okvira Evropske unije.

6. VIRI NADALJNIH INFORMACIJ

Več podrobnosti je zajetih v delovnem dokumentu služb Komisije, ki spremlja to poročilo. Za nadaljnje informacije je javno dostopno naslednje:

letna poročila o spremljanju za okvirni program in njegove posebne programe;

petletno poročilo o oceni;

redna poročila o ključnih podatkih s področja znanosti, tehnologije in konkurenčnosti, ki ocenjujejo uspešnost Evrope na področju raziskav, znanosti, tehnologije in konkurenčnosti ter zagotavljajo podatke o napredku pri uresničevanju Evropskega raziskovalnega prostora;

statistični podatki o znanosti in tehnologiji v Evropi (Eurostat);

študije in analize, objavljene v povezavi z raziskovalnimi dejavnostmi in politikami Skupnosti;

praktična navodila glede možnosti financiranja raziskav in inovacij v EU⁴⁰.

Večina dokumentov je na voljo oziroma jih je mogoče naročiti na naslednjih spletnih straneh:

spletna stran „EUROPA“: http://europa.eu/index_en.htm;

spletna stran „CORDIS“: <http://cordis.europa.eu>;

spletna stran „Raziskave“ Evropske komisije: <http://ec.europa.eu/research>;

spletna stran „ERA“ Evropske komisije: <http://ec.europa.eu/research/era>;

spletna stran „Investing in European Research“: <http://ec.europa.eu/invest-in-research>;

spletna stran „ERAWATCH“: <http://cordis.europa.eu/erawatch>;

spletna stran Generalnega direktorata Evropske komisije za raziskave: http://ec.europa.eu/dgs/research/index_en.html;

spletna stran Generalnega direktorata Evropske komisije za informacijsko družbo: http://ec.europa.eu/dgs/information_society/index_en.html;

spletna stran Generalnega direktorata Evropske komisije za podjetništvo: http://ec.europa.eu/dgs/enterprise/index_en.html;

spletna stran Generalnega direktorata Evropske komisije za promet in energijo: http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/index_en.html;

spletna stran Skupnega raziskovalnega središča: <http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm>;

spletna stran „Eurostat“: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

⁴⁰ Glej http://cordis.europa.eu/eu-funding-guide/home_en.html